

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Історія оркестрових стилів

Освітній ступінь	«Бакалавр»	<table><tr><td>Курс</td><td>4</td></tr><tr><td>Семестр</td><td>7–8</td></tr></table>	Курс	4	Семестр	7–8						
Курс	4											
Семестр	7–8											
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»											
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Композиція, Оперно-симфонічне диригування											
Статус	Обов'язкова	<table><tr><td>ECTS</td><td>4</td></tr><tr><td>Годин</td><td>120</td></tr><tr><td>Лекції</td><td>34</td></tr><tr><td>Семінари</td><td>34</td></tr><tr><td>Самостійна робота</td><td>52</td></tr></table>	ECTS	4	Годин	120	Лекції	34	Семінари	34	Самостійна робота	52
ECTS	4											
Годин	120											
Лекції	34											
Семінари	34											
Самостійна робота	52											
Форма контролю	Залік											

Інформація про викладача

ПІБ	Юріна Людмила Єгорівна, в. о. доцентки кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
e-mail	ludmilayurina@yahoo.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс історії оркестрових стилів є важливим етапом у підготовці фахових композиторів і оперно-симфонічних диригентів, адже він завершує формування теоретичних уявлень і знань про симфонічний оркестр, його еволюцію, структуру, виразові та формотворчі функції, специфіку стильового та жанрового використання, а також його роль у музично-творчому процесі. На відміну від початкового курсу «інструментознавства» та творчо-практичного «інструментування», які зосереджені на конкретних засобах та можливостях інструментів та оркестру в цілому, дана теоретична та музично-аналітична дисципліна дозволяє досягнути проблеми інструментознавства та інструментування на більш широкому музикознавчому і узагальнено-культурологічному рівні та в історично-стильовому контексті європейської композиторської практики минулого і сьогодення.

Мета курсу – надати молодим композиторам та диригентам основи знань про розвиток зарубіжного та вітчизняного оркестрового мистецтва. Курс має відкрити широкі історичні ретроспективи розвитку музичного мислення оркестровими засобами, наголосити на тісному

зв'язку між художніми намірами творців музики, технічними інструментальними можливостями та особливостями художнього сприймання суспільства у відповідну історичну епоху.

Основним завданням курсу є ознайомлення студентів з поняттям і критеріями оркестрового стилю, етапами становлення європейського оркестрового мислення та особливостями оркестрових стилів конкретних композиторів і композиторських шкіл. Важливими аспектами є набуття необхідних теоретичних знань щодо вибудовування у конкретному музичному творі/стилі цілісної системи оркестрових тембрів, а також доцільне використання і логічне структурування в музичному творі прийомів тембрової композиції та драматургії.

У результаті проходження даного курсу студенти **повинні знати:**

- мовностильові характеристики й атрибути європейської оркестрової (симфонічної та камерної) музики;
- історію західноєвропейської та вітчизняної симфонічної музики в аспекті розвитку оркестрового мислення, музичного інструментарію та техніки інструментування;
- основні етапи становлення європейського симфонічного оркестру та оркестрового мислення, особливості оркестрових стилів провідних композиторів і композиторських шкіл;
- базові прийоми тембрової драматургії, ансамблевої та оркестрової фактури та інших засобів оркестрової техніки композитора, а також їх конкретне втілення у музичній композиції як важливого чинника авторського композиторського стилю;

а також **вміти:**

- розпізнавати різні оркестрові стилі (як стилі епох, так і індивідуальні), визначати їх атрибути, характерні ознаки, розуміти їхню сутність, виразові та формотворчі засоби, володіти основами тембрового аналізу;
- аналізувати оркестрові партитури різного типу і складності, виділяючи загальні стильові особливості та характеристики прийомів техніки оркестрового письма конкретного автора і засобів тембрової драматургії даного музичного твору;
- поєднувати оркестрові засоби музичного розвитку (тембрового, фактурного, регістрового, поліфонічного) з характером творчого задуму, естетичної спрямованості, жанрових особливостей, специфіки музичного матеріалу і стилю даного автора;
- застосовувати отримані загальнотеоретичні та конкретно-аналітичні знання з інструментування та аналізу симфонічних партитур у роботі над власною симфонічною партитурою.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber та ZOOM. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, а також обладнання (проектор, комп'ютер, апаратура для підсилення звуку і т.п. для електронних презентацій під час лекційних, семінарських, практичних занять та модульного або семестрового контролю.), музичні інструменти тощо.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль I.

Оркестрові стилі у музиці західноєвропейських композиторів

Змістовий модуль 1. Докласичний етап історії оркестрової музики.

Тема 1. Оркестри стародавнього світу

Тема 2. Оркестрова музика середньовіччя, ренесансу; епоха поліфоністів.

Тема 3. Нове гомофонно-гармонічне мислення; оркестрова техніка мангеймців.

Змістовий модуль 2. Класико-романтичний етап еволюції західноєвропейського оркестрового письма.

Тема 1. Віденська класика.

Тема 2. Романтизм та пост-романтизм.

Тема 3. Кінець XIX століття: імпресіонізм та експресіонізм.

Змістовий модуль 3. Оркестрові стилі зарубіжних композиторів XX – початку XXI століть.

Тема 1. Початок XX століття: нові школи.

Тема 2. Сучасні напрямки оркестрової музики.

Модуль II. Оркестрові стилі у музиці східноєвропейських композиторів

Змістовий модуль 1. Класико-романтичний етап еволюції вітчизняного оркестрового письма.

Тема 1. Поняття оркестрового мислення. Загальні основи тембрового аналізу.

Тема 2. Особливості оркестрового стилю М. Глінки.

Тема 3. Оркестровий стиль П. Чайковського.

Тема 4. Риси оркестрового стилю М. Римського-Корсакова.

Змістовий модуль 2. Оркестрові стилі вітчизняних авторів у XX столітті.

Тема 1. Оркестровий стиль С. Прокоф'єва.

Тема 2. Оркестровий стиль Д. Шостаковича.

Тема 3. Оркестровий стиль Б. Лятошинського.

Тема 4. Особливості оркестрового стилю А. Штогаренка.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація з обов'язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій при підготовці до занять, виконавська редакція, реферат, музична вікторина.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали, а також письмові роботи студентів завантажуються на GOOGLE DISK

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- усне опитування, яке передбачає щотижневий контроль знань відповідного теоретичного матеріалу;
- перевірка аналітичних навичок студента (аналіз оркестрових прийомів та визначення їх стильової приналежності).

Наприкінці I семестру проводиться **залік** – контроль тематичного матеріалу змістових модулів першого модулю («Оркестрові стилі у музиці західноєвропейських композиторів»), по завершенні II семестру – **залік** – контроль тематичного та аналітичного матеріалу змістових модулів другого модулю («Оркестрові стилі у музиці східноєвропейських композиторів»).

Система оцінювання

Для складання модуля (заліку) студент повинен обов'язково скласти всі змістові модулі та в сумі набрати не менше **60 балів**. Розрахунок модуля здійснюється за 100 бальною шкалою або за 100% ваговим коефіцієнтом (ВГ), які складаються зі змістовних модулів та обчислюється за принципом: $M^1 = (3M1 + 3M2 + 3M3 + 3M4 + 3M5) : 5$, де кожен 3М = від 0–100 балів; або за ваговим коефіцієнтом – **Модуль I:** $(3M1 = ВГ15\%) +$

¹ М – Модуль; 3М – Змістовий модуль; ВГ – Ваговий коефіцієнт.

(ЗМ2 = ВГ45%) + (ЗМ3 = ВГ40%) = 0-100%; **Модуль II:** (ЗМ1 = ВГ50%) + (ЗМ2 = ВГ50%) = 0-100%.

Якщо студент не склав один або декілька змістових модулів він повинен їх скласти на модульному контролі.

Критерії оцінювання

Вимоги	Оцінки за національною шкалою	Оцінка ECTS	Сума балів
Оцінка « відмінно » ставиться студенту, який у повному обсязі опанував теоретичний матеріал і практичні навички, виявив достатньо глибокі системні знання та розуміння предмету, набув достатніх умінь у застосуванні теоретичного матеріалу на практиці.	Відмінно	A	90-100
Оцінка « добре » ставиться студенту, який в повному обсязі засвоїв теоретичний та практичний матеріал, виявив достатні предметні знання та уміння, проте його усна відповідь на заліку містила не достатньо вільне оперування професійною термінологією.	Добре	B	82-89
Відповідь студента на заліку була достатньо розгорнута, проте містила неточності щодо професійної термінології.	Добре	C	74-81
Оцінка « задовільно » ставиться студенту, який несистематично засвоював теоретичний та практичний матеріал; його відповідь на заліку містила досить суттєві неточності та відзначалась недостатньо вільним використанням професійної термінології, а практичні завдання містили суттєві помилки.	Задовільно	D	64-73
Студент фрагментарно засвоював теоретичний та практичний матеріал. Відповідь на заліку містила досить суттєві неточності та відзначалась недостатньо вільним використанням професійної термінології й відсутністю обґрунтувань теоретичних положень, а практичні завдання містили суттєві помилки.	Задовільно	E	60-63
Оцінка « незадовільно » ставиться студенту, який проявив недостатнє усвідомлення та інертність в оволодінні теоретичним матеріалом, на заліку виявив фрагментарні музично-теоретичні знання і відсутність необхідних умінь; його аналітична робота з оркестровою партитурою була суттєво недосконалою.	Незадовільно	FX	35-59
Оцінка « незадовільно » ставиться студенту, який не виконав програмні вимоги.	Незадовільно	F	1–34

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англomовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бородавкін С. Еволюція оперного оркестра в XVII-XVIII ст.: від Я. Пері до В. А. Моцарта / С. Бородавкін.— Одеса : Печатный дом, Друк Південь, 2011. — 540 с.
2. Войтенко О. Дві парадигми формування оркестрового складу в російській та західноєвропейській симфонічних традиціях початку XIX—середини XX століть / О. Войтенко // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. — К. : Міленіум, 2012. — Вип. 28. — С. 320–327.
3. Войтенко О. Темброва математика Юрія Іщенка / О. Войтенко // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. — К. : Міленіум, 2012. — Вип. 21. — С. 75–82.
4. Денисенко М. Темброва модальність у композиції (на прикладах української інструментальної музики останньої чверті XX сторіччя) : дисс... кандидата искусствоведения : 17.00.03 / М. Денисенко. — К., 2006. — 183 с.
5. Єременко К. О перспективах розвитку симфонічного оркестра / К. Єременко. — К. : Музична Україна, 1974. — 264 с.
6. Жарков О. Оркестровий стиль і стильова функція тембру / А. Жарков // Стиль музичної творчості : естетика, теорія, виконавство : Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : зб. статей. — К., 2004. — Вип. 37. — С. 43–49.
7. Жарков О. Цілісність тембрового розгортання в системі музичного твору як цілого / О. Жарков // Художня цілісність як феномен музичної творчості та виконавства : Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : зб. статей. — К., 2005. — Вип. 48. — С. 28–36.
8. Іщенко Ю. Темброва драматургія в симфоніях Б.Лятошинського : дис. кандидата мистецтвознавства : 17.00.03 / Ю. Іщенко. — К. : 1977. — 138 с.
9. Іщенко Ю. Темброві експозиції в симфоніях Б.М.Лятошинського / Ю. Іщенко // Українське музикознавство: вып.10, — К. : 1975. — С.3–11.
10. Іщенко Ю. Темброва модуляція в симфоніях Б.Лятошинського / Ю. Іщенко // Українське музикознавство: вып. 24, — К., 1989. — С. 67-74.
11. Іщенко Ю. Трактовка диссонансу в оркестрових творах Б.М.Лятошинського / Ю. Іщенко // Українське музикознавство: вып. 7, — К. : 1972. — С.144–165.
12. Клебанов Д. Мистецтво інструментовки. Київ.: Музична Україна, 1972.
13. Adler S. The study of orchestration / S. Adler [second edition]. — New York, London : W. W. Norton & Company, 1989. — 642 p.
14. Forsyth S. Orchestration / S. Forsyth. — London : Macmillan & Co., 1914.— 519 p.